

Pildikesi sügiskoolist

Madis Rennu, Lembe Lahtmaa

Esimese pärandtehnoloogia sügiskooli toimumisest möödus 2022. aasta sügisel kümme aastat.¹ Üks traditsioon tekitas teise: pärandtehnoloogia sügiskooli korralduse inspireeris arheoloogide kevadkool, millel on oma koht erialäürituste kalendris alates 2003. aasta kevadest. Ka see on magistrantide korraldatav kahepäevane interdistsiplinaarne seminar, kus kohtuvad eri erialade tudengid, teadlased ja õppejõud.² Pärandtehnoloogia sügiskool on mitmeti sarnase ideestikuga, olles aga pärandtehnoloogide ja naaberteaduste esindajate kõrval avatud teistele kogukondlastele, kel tõsisem huvi kas siis mingi käsitööliigiga tegelemise või ka nende uurimise ning edasiandmise vastu. Osalejate akadeemilisest staatusest pole vähem kaalukad nende oskused ning erialased kogemused.

Igal aastal on sügiskooli korraldajad – enamasti pärandtehnoloogia teise aasta magistrandid – valinud kindla teema, millest lähtuvalt kutsutakse külalisesinejaid ning valitakse ka toimumiskoht mõnes toreda pererahva ja hea köögiga talus. Korralik saun, öömatk, mõttekaaslastega taaskohtumise rõõm ja esmakursuslaste ehk nn rebaste ristimine lisavad oma võlu. Eriti viimastes sügiskoolides on kuulajaid-küsimajaid-kaasaelajaid olnud rohkesti – korralik majatäis ja natuke veel pealegi. Muutunud on ürituse nimi: viimased kolm aastat on sügiskool toimunud kultuuripärandi loovrakenduste sügiskooli nime all, sest kultuuriakadeemia pärandtehnoloogid ja pärimusmuusikud otsustasid aastast 2020 sisse seada ühise magistriõppe. Sest ajast on sügiskoolide kavas mitmeid pärimusmuusikalisi teemasid – ühtlasi laienes märgatavalt ka õhtuse pillimängu ülesvõtjate ring.

Ülevaate tarbeks uuriti toimunud sügiskoolide korraldajatelt, kust ideid korjati, milliseid eesmärgi endile seati ja millega tuli vaeva näha. Toimunud sügiskoolide kohta leiab infot ka uuenenud pärandtehnoloogide kogukonna kodulehelt.³

1 <http://pt-sygiskool.edicy.co/>.

2 <https://www.arheo.ut.ee/oppimine/kevadkool>.

3 <https://sisu.ut.ee/craft/avaleht> (sügiskoolide info avaneb menüüst „Sündmused“).

2012: algus

Kui TÜ Viljandi kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö osakond avas 2011. aastal pärandtehnoloogia magistriõppekava, siis juba järgmisel sügisel olid magistrandid valmis end kahepäevase ürituse organiseerimisel proovile panema. Sihiks oli pärandtehnoloogia kui uue uurimissuuna tutvustamine naabererialade hulgas, koostöö arendamine, erialane lõimune:

Et ühelt poolt – meid tuntakse ja meid teatakse, aga et me ka ise teaks, kes millega tegeleb ja kellega naaberladelt annaks koostööd teha.⁴

Temaatilist alapealkirja esimesel sügiskoolil veel ei olnud. Sügiskool toimus 25.–26. septembril Andu Puhkekeskuses Otepää valla Pedajamäe külas. Üldkorraldaja oli puu- ja tohutöömeister Andres Rattasepp, kelle ülesandeks oli rahataotlemine, kava kokkupanek ja koha leidmine; teised kursusekaaslastel andsid oma panuse kohapealse korralduse juures. Esinejate kutsumisel peakorraldaja sõnul probleeme ei tekkinud: Ellen Väarvi ja Vaike Reemanniga Eesti Rahva Muuseumist oli tutvutud Avinurme välitööl,⁵ teised – Kalle Eller Maavalla Kojast, Meelis Säre Vanakaru Valukojast, Viire Pajuste TÜ arheoloogiakabinetist ja Minna Leesment Eesti Kunstiakademiast – leiti soovitude järgi. Peaettekande pidas õppekava juht Ave Matsin. Lisaks korraldustööle viis Rattasepp läbi tohutöö õpitoa. Õpitubades andsid oma erialateadmisi edasi teisedki magistrandid: Alo Peebo tutvustas kivilõhkumist, Anu Pink lapilist kudet, Maret Lehis pott- ja kabimütside valmistamist, Monika Hint luunikerdamist, Ülli Kont pärltikandit, Veinika Västriki pidas vestlusringi telgedel kootud põrandavaipadest, kuna kohapeal kangastelgi polnud.

Rattasepp meenutab tutvustamisringi, mis vahelduse mõttes otsustati teha nii, et igaüks pidi tutvustama hoopis oma naabri töid ja tegemisi: „Mina sain sellest sügiskoolist endale hüüdnime – Veinika vist selle välja mõtles – Tohtu Tohumees.“ Peamiseks õnnestumiseks oli aga see, et tudengiinitsiatiivist sai kohe asja ja sügiskool muutus osakonna südameasjaks:

Ja kõikvõimalikud kontaktid muidugi, mis sealtkaudu tekkisid, mitmed hilisemad erialased sõprussuhted seal hulgas. [...] Ja siis ka see, et kohe tekkis võimalus uuel ringil oma sõnumit levitada – osalesime 2013 kevadel arheoloogide-pärandtehnoloogide kevadkoolis.⁶

4 Madis Rennu telefonivestlus Andres Rattaseppaga septembris 2022.

5 ERMi teadurite korraldatud ekspeditsioon 2012. a augustis. Osales ka TÜ etnolooge, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia käsitöö osakonnast olid kohal magistrant Andres Rattasepp ja teadur Madis Rennu.

6 Madis Rennu telefonivestlus Kristi Jõeste ja Ave Matsiniga septembris 2022.

Nimetatud kevadkoolis esinesid VKA-st Ave Matsin, Joosep Metslang ja Madis Rennu ning Meelis Säre, tuntud ka kui Vanakaru, arheoloogiahuvilise tegevkäsitöölisena. Olid ka kivilõhkumise ja vahvärkehitud demonstratsioonid Alo Peebolt ja Tarmo Tammekivilt ning mõned töötoad, mida juhendasid Monika Hint, Andres Rattasepp, Margus Rebane ja Mart Reino.⁷ Ning lisaks, kui TÜ etnoloogid korraldasid samal kevadel etnoloogia kevadkooli teemal „Kultuuripärand – kellele ja milleks?“, pidasid seal ettekandeid ka Ave Matsin, Kristi Jõeste ja Madis Rennu VKAst.⁸

Ühtlasi peab märkima, et kõik esimese sügiskooli korraldustoimkonna liikmed kaitsesid järgmise kahe aasta jooksul edukalt oma magistritöö.

2013: Pärandtehnoloogia ja ettevõtlus

Järgmine pärandtehnoloogia sügiskool toimus 12.–13. oktoobril 2013 Carl Robert Jakobsoni talumuuseumis Kurgjal. Teemat, kuidas jõuda pärandtehnoloogiast oma ettevõteteni, käsitlesid Ave Matsin, Signe Susi Loomeagentuurist, haabjaehitaja Aivar Ruukel, saviehituse edendaja Knut Klais ja Martin Bristol Puupangast.

Peakorraldajaks oli magistrant Margit Pensa, kes tegutseb praegu Võru Instituudis muuseumialal ning on põhjalikult uurinud ja ka ise katsetanud linakasvatust.⁹ Ta nimetas korraldamise toonase sihina soovi saada suurema ürituse korraldamise ja rahastustaotluse tegemise kogemust, aga ka vajadust leida uut infot selle kohta, kuidas traditsioonilist käsitööd austav ettevõtja ettevõtlusmaastikul ellu suudab jääda. Probleemide koha pealt tõi ta välja, et keeruline oli distantilt korraldada väikesi, kuid olulisi küsimusi. Samuti oli halb kokkulepitud esmase kuupäeva edasilükkamine, mis tõi kaasa kogu varasema töö ümberkorraldamise. Ja et hirmus külm oli toimumispäeva ilm – kuid samas mõnusalt päikeseline, mis hoidis meeoleu rõõmsa.¹⁰

2014: Pärand disainis

Kolmas sügiskool 26.–27. septembril 2014 toimus Kivi turismitalus Viljandi maal ja oli pühendatud TÜ Viljandi kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö osakonna 20. juubeliaastale. Sestap erines ajakava oma rõhuasetustega veidi eelmistest: esimese päeva pärastlõunal toimus Anu Raua loengu salvestamine

7 Vt ka <https://sites.google.com/site/xkevadkool/home>.

8 <https://www.facebook.com/events/taevaskoja-polvamaa-estonia/t%C3%BC-etnoloogia-kevadkool-kultuurip%C3%A4rand-kellele-ja-milleks/128336097350264/>.

9 Selle kohta kuula lähemalt Vikerraadio Huvitaja saatest: <https://vikerraadio.err.ee/1608688123/huvitaja-lina-kasvatamine/45899a1559ce6a7eb076db4b2d0f384d>.

10 Madis Rennu telefonivestlus Margit Pensaga septembris 2022.

Heimtali Muuseumis ning seejärel loodusretk üritust võõrustanud Kivi turismitalu peremehe Vidrik Kiviga, millele järgnes videvikutunni pidamine folklorist Marju Kõivupuuga. Järgmise päeva sisustasid oma ettekannetega puidu, tekstiili, naha ja luu alal töötavad käsitöömeistrid Andres Ansper, Liina Laaneoja, Made Uus ja Monika Hint ning Helsingi Ülikooli käsitööteadur Sirpa Kokko. Selles sügiskoolis toimus esimest korda ka magistrantide uurimistöde esitlemine postrite vormis.

Sügiskooli peakorraldaja oli tollane magistrant Mari-Lii Hirsik, kelle sõnutsi olid peamisteks sihtideks luua osakonna juubeliaastaks põnev ja mitmekülgse programmiga sügiskool ning jäädvustada Anu Raua loengust ööülikooli laadis video. Marju Kõivupuu loeng „Mineviku käsitöötraditsioonid tänasel päeval“ jäi korraldajale meelde põneva ja humoorikana, omalaadse kultuuri-*stand-up*'ina – takkajärgi oli kahju, et seda ei saanud salvestatud, siit ka soovitus edaspidiseks: miks mitte võimalusel rohkem materjale salvestada ja ajatuks muuta. Mari-Lii meenutab:

Marju Kõivupuu oli samaks õhtuks juba kutsutud esinema Pärnu Muuseumisse Teadlaste Ööle. Õnneks oli ta nõus tulema lausa teise linna esinema, kui organiseerin talle transpordi sügiskooli. Nii ma sõitsingi kohe pärast Anu Raua videoloengut Viljandimaalt Pärnusse, et võtta Marju Kõivupuu auto peale. Sain temalt korralduse eest isegi meilitsi kiita.¹¹

2015: Loovast käest saab terveks vaim

Neljas sügiskool leidis aset 16.–17. oktoobril 2015 Viljandimaal Männiku metsatalus, teema raames arutleti käelise tegevuse vaimse väärtuse ja mõju üle, et avardada pärandtehnoloogia käsitlemise võimalusi ning arendada sellealast koostööd eri valdkondade vahel. Lisaks TÜ Viljandi kultuuria-kadeemia pärandtehnoloogia II kursuse magistrantidele pidasid ettekan-ded Tartu Ülikooli looduslike pühapaikade keskuse juhataja Ahto Kaasik, Rocca al Mare kooli geograafia- ja riigikaitseõpetaja Marek Nisuma, arheo-loog Indrek Jets, puusepp-restauraator Joosep Metslang ning kirjanik ja semiootik Valdur Mikita.¹²

Korraldasid magistrandid: Triin Hellat, Liisi Joala (Kirss), Astri Kaljus, Lüüli Kiik, Karmo Kiilmann, Malle Valli, Liis Veersalu (Burk).

11 Madis Rennu vestlus Mari-Lii Hirsikuga FB messengeris septembris 2022.

12 <https://www.facebook.com/events/1635385433414138/>.

LOOVAST KÄEST SAAB TERVEKS VAIM

MAREK NISUMA
VALDUR MIKITA
AHTO KAASKI
JOOSEP METSLANG
INDREK JETS

PÄRANDETEHNOLOOGIDE SÜGISKOOL 2015
TOIMIK VILJANDIMAAL MÄNNIKU METSATALUS 16.-17. OKTOOBRI

KEEDE
16:00 SAARUMINE
17:00 PT II SESSEJUHATUS JA TUVIVUSIUS
17:35-18:00 AHTO KAASKI "KÄSITÖÖ
TÄHELVUS VÄIKSES KULTUURIPÄRANDES"
18:00-18:45 VALDUR MIKITA "LOOVUSEST"
19:00 ÖRTUSÖÖK
20:00 STENDISUMIN: PT II
21:00 ÜLEATUSETEINETA
VIDEOKUJUND: SAINAJUTUD JA SUSSASABIN

LAIVAEV
KINKELAJALGA AKKAJAD
9:00-10:00 LENNUPETE
10:00-10:45 MAREK NISUMA "ÜLEAEMISE KÄSITÖÖ"
10:45-11:00 JALASUUTUS JA KÄTEKÕRVELIUS
11:00-11:45 INDREK JETS "VEELINGLAISEST ORNAMENTIKAST,
SELLE TUNDMAÕPPINISE JA KÄSITÖÖS RAKENDAMISE
KOGEMISEST JA ELAMISEST"
11:45-12:00 SELJASTUTUS
12:15-13:00 JOOSEP METSLANG "OMA PEA KASUTAMISE
PÜSSID JA MEINUSED"
13:00-14:00 REHAKITLUS JA LEEVA LÜVSELASKMINE
14:00-15:00 TÄNUPÄRAN JA KIRJUMINEK

OSALEMATA ON OODATUD KÕIK TEEMAST HUVITATUD ISIKUD ÜLE EESTI!
REGISTREERIMINE: MALLE.VALLI@GMAIL.COM OSALUSTASU 20 €

EESTI KULTUURIPÄRL
TARTU ÜLIKOOL
viljandi kultuurikaaredeemia

Foto 1. 2015. aasta sügiskooli plakat. Liisi Joala (Kirsi) foto.

2016: Enne ja pärast naftat

Sügiskool toimus 7.–8. oktoobril 2016 taas Männiku metsatalus, mis jäi sealt-peale selle ürituse võrustajaks mitmeks järjestikuseks aastaks. Korraldajad, magistrandid Astri Kaljus ja Lüüli Kiik esitasid kava koostades küsimuse, mis juhtub, kui tänapäevased hüved kättesaamatuks osutuvad. Kava ülesehitusega püüti läbi viia mõttemängu, kuidas riigikorrast ja maailmamajandusest sõltumatult võimalikult edukalt toime tulla. Milliseid oskusi inimesel edasi kestmiseks tegelikult tarvis on? Kas pärandtehnoogidel on keerulistes oludes kohanemiseks paremad võimalused kui näiteks infotehnoloogidel?¹³ Ettekandeid pidasid talumees Kaido Kama, Eesti Põllumajandusülikooli maasotsioloog ja kultuuriantropoloog Argo Moor, TÜ VKA vilistlane Monika Hint ja Tartu Ülikooli tehnoloogiainstituudi direktor Erik Puura. Praktilisi võtteid naftata hakkama saamiseks pakkusid ka töötoad magistrantide juhendamisel. Merike Saaremets näitas haokubu tegemist ja Astri Kaljus vikati luiskamist. Toimus esimene öömatk. Ning just öömatkale mõeldes palusin küsimustele vastuseid hetkel Eesti Kaitseväge juures toimetavalt Karmo Kiilmannilt, kes meenutab:

13 <https://www.facebook.com/events/619203578262214/?ref=newsfeed>.

2016 tegime „Eesti rahva kannatuste raja“ teemalise ajarännak-öömatka uuele kursusele. Teel kohati 90ndate rullnokka, Saksa sõdurit, paganaid ristivat preestrit ja kurje nõidu. Kõigi juures pidi kaasasaadud asjadega end läbi lunastama või midagi tegema. Ametlikule osale järgnev saunatamine ja olelung on alati ägedad olnud.¹⁴

2017: Tulest tulnud

29.–30. septembril 2017 kohtuti taas Männiku metsatalus. Saunakultuuri alase sissejuhatava loengu pidas Kalle Eller Maavalla Kojast, tõrvaseebi töötuba vedas magistriõppe vilistlane Inna Raud, auto pagasiruumi mahtuva masinaga rukkimeskist *handsa* ajamist demonstreeris Ahti Vainura, rauaga tule löömise näitas ette ja seletas lahti magistrant Karmo Kiilmann ning peale paaritunnist öömatka pandi vihalehtede sahina ja asjaosalise vaimuilma ilmse heakskiidu mahitusel püsti „Eesti moodi saunatamise kogemusi kokku võttev seminar-praktikum“, juhendajaks Jan Seepter. Murumaises saunatamises kogutut püüdis omakorda tänapäevase olemisega tempida juutuubidisko.¹⁵

Järgmise hommiku loenguteks olid „Tulega seotud maagia ja uskumused Eesti rahvausundis“ Reet Hiiemäelt Eesti Kirjandusmuuseumist ning magistrant Sigre Andresoni ja tema kaasa Ain Raali lugu koduse tõrvaahju ehitamisest ja selle juures toimetamisest Küllätüvä külas Setomaal.

Korraldaja Merli Mänd, rätsep ja rahvarõivameister, meenutas põnevaid väljakutseid: olukorda, kui *handsa* ajamiseks oli paar koostisosa väiksest ja kaasavõtmist kannatavast masinast puudu – meister palus otsida vanu piimanõusid, selle leidis tema ema Saaremaalt Sikassaare prügilast ja tõi liinibussiga kohale; samuti mitut sorti lihade kokkuajamist nende maa sees küpsetamiseks:

Pidime maa sees liha küpsetamise spetsialisti pealinnast peale võtma ja siis terve tee tema põnevaid lugusid kuulama ja osaliselt lausa lindistama. Lihaga läks kauem aega kui olime planeerinud, ja selle kättesaamine tuleasemest oli väljakutse. Samas oli liha nii maitsev, et hommikuks oli sellest vaid unistus järgi jäänud. Või siis näiteks saunaskäimise protseduur, millele oli pikk järjekord ja saunamees sai vist alles hommikul ühele poole kõigi soovijatega. Aga see kogemus oli nii vägev, et meenutan seda vist elulõpuni ja püüan seda imelist tunnet enda sees hoida.¹⁶

14 Madis Rennu e-kirjavahetus Karmo Kiilmanniga septembris 2022.

15 Sügiskooli kava: <https://www.wherevent.com/detail/Laur-Oberschneider-Parandtehnoloogia-sugiskool-2017>.

16 Madis Rennu e-kirjavahetus Merli Männiga septembris 2022.

Foto 2. Liha küpsetamine maa sees. Merli Männi foto.

2018: Pärandtehnoloogi(line) elu

5.–6. oktoobril 2018 Männiku metsatalus toimunud seitsmenda sügiskooli peakorraldaja oli juba kogemustega korraldaja Liis Burk. Sügiskoolis mõtestati üheskoos loengute ja ettekannete kaudu kohalikku pärimust ja esemelist kultuuri, näidates, milline on kõrghariduse roll ja võimalus valdkonna arengule kaasa aidata. Sügiskooli korraldajateks ja ka esinejateks olid pärandtehnoloogia magistriõppe vilistlased, kes jätkavad oma tegevuse kaudu aktiivselt valdkonna arendamist. Käsitöömeistritena tegid ettekandeid Kristjan Bachman, Lilian Bristol, Liis Burk, Maret Lehis, Kersti Loite, Margit Pensa, Anu Pink, Mareli Rannap, Andres Rattasepp, Inna Raud, Tarmo Tammekivi ja Veinika Västrik, jagades enda kogemusi tegemistest ja liikumistest peale kooli lõpetamist. Erikülalisenä pidas põneva loengu hiina rahvapärasest korvipunumisest parasjagu Fulbrighti stipendiumiga Tartu Ülikoolis viibinud Indiana Ülikooli antropoloogiaprofessor Jason Baird Jackson.

2019: Ei saa me läbi Lätita...

11.–12. oktoobril 2019 Männiku metsatalus peetud kaheksanda sügiskooli korraldas magistrant Markus Pau koos kursusekaaslaste Kersti Siimu ja Tuuli Jõesaarega. Sügiskool tutvustas Läti käsitöövaldkonda ja kultuuripärandit,

Foto 3. Monika Hindi luutöö õpituba 2019. Kerttu Kruusla foto.

ilmestades seda nii tekstiili, puutöö, metallitöö kui ka ehituse vaatenurgast. Läbi naaberrahva käelise kultuuri tutvustamise mõtestati Eesti käsitöövõlvkonda ning leiti seni tajumata seoseid ja paralleele.

Ajaloodoktor Anete Kärslone pidas loengu Läti rahvarõivaste ajaloolisest kujunemist ning eripäradest. Puidust vaatide ning tünnide meisterdamisega juba viiendat põlve tegelev Dins Sumerags rääkis ameti ajaloost ja tänapäevast ning lõpetas ettekande laulu ja kitarrimänguga, esitades Eestiski tuntud lauluviise. Rahvusliku metallitöö eriala tudeng Edvards Puciriuss tutvustas tööd keskaegse turvise rekonstrueerimisel. Disainiajaloolane Ivar Sakk andis ülevaate Läti mõisatest, nende kujunemisest, ühistest ja erinevatest joontest Eesti mõisatega. Pärandtehnoloogia magistriõppe vilistlane Monika Hint näitas töötoas vurrpuuri kasutamise võtteid luust esemete töötlemisel. Pärandtehnoloogia magistrand Malvo Tominga viis läbi dorodango lühikursuse.¹⁷ Töötoas „Läti traditsioonilise kirivöö kudumine“ demonstreeris Anete Kärslone huvilistele läti vöökudumise tehnoloogiat.

17 <https://www.facebook.com/events/746484375788159>.

2020: Kus me kolmi kokku saame?

25.–26. septembril 2020 tuldi taas kokku Männiku metsatalus, peakorraldajaks oli magistriõppekava programmijuht Kristi Jõeste, tehnilise korraldusega toetasid projektijuht Lembe Lahtmaa ja õppekorralduse spetsialist Lembe Rätsep.

Seekord koos pärimusmuusikutega peetud sügiskool kandis esmakordselt uue magistriõppekavaga seotult kultuuripärandi loovrakenduste sügiskooli nime. Eesmärgiks võeti pakkuda arutlusi pärandkäsitöö, pärimusmuusika ja pillivalmistamise ühisjoonte üle. Ettekanded-arutelud lähtusid ühelt poolt lihtsatest küsimustest, näiteks kas palkehitusel ja parmupillil on midagi ühist, kuid lahati ka keerulisemaid teemasid, nagu seda, kuidas käelist ja muusikalist pärandit uurida ja tänapäeva tuua, või mis üldse on pärand ja pärimus. Katusfilosoofilise ettekande pidas Kristi Jõeste, muusika teemat esindasid pärimusmuusika magistriõppekava programmijuhi Celia Roose ja pärimusmuusik Cätlin Mägi ettekanded, pärimuspulmast tänapäeval rääkis Liis Burk, arheoloogiliste luust vilepillide materjali, tehnika ja heli vahelistest seostest pidas ettekande Madli Oras ning pärandtehnoloogia terminoloogia probleeme valgustas Marja-Leena Jaanus.

Esimese päeva õhtul toimus legendaarse kudumisvõistluse „Käi ja koo“ erivõistlus ning peale seda juba traditsiooniline öömatt lähematel metsaradadel ja allika juurde. Matkalt saabudes veedeti videvikutunnid suitsu- ja soome saunas. Uue päeva hommiku sisustasid pärimusmuusikud Villu ja Eeva Talsi, rääkides enda kogemustest pärimusmuusikutena ning viies läbi põneva labajala pärimustantsu õpitoa. Sügiskooli lõpetas sillaseminar, moderaatoriks Ave Matsin, mil kõik kohalviibijad said arutleda pärimusmuusika ja pärandtehnoloogia kokkupuutepunktide üle.¹⁸

2021: Vesilood ja laevalaulud

8.–9. oktoobril 2021 toimus sügiskool Võrtsjärve ääres Valma seikluspargis, peakorraldajaks magistrant, võrktikandi meister Kadi Vingisaar. Meeskäsitöö aasta puhul keskmisest mehisematele teemadele kaldunud sügiskool oli pühendatud siseveeteedega seotud pärandile. Tartu–Pärnu võimalikust vee-teest muinas- ja keskajal rääkis arheoloog Ain Mäesalu, ühepuulootsikutest Soomaal loodusturismi edendaja ja haabjaehitaja Aivar Ruukel, viikingiaegsetest paatidest ja laevadest andis ülevaate magistrant ja sepp Edvards Puciriuss, paadiehituse tehnoloogiatest ja nende taasavastamisest viikingilaeva rekonstrueerimise põhjal kõneles puidumeister Heiki Mürk, kalepurjeka ehitamisest

18 <https://www.facebook.com/tyvka/www.youtube.com/tyvka>; ülevaade ilmus ka Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu teabelehes Teataja nr 43, 1. detsember 2020, <https://dea.digar.ee/article/teataja/2020/12/01/21>.

Foto 4. Pärandtehnoloogilised veesõidukid – kalepurjekas ja demonstratsiooniks toodud viikingipaat Võrtsjärvel. Kristi Jõe foto.

ja kasutamisest pootsman Ants Leiaru, kalavõrgu kudumise tehnikas kootud *avoskast* ehk võrkkotist Maret Sikstus ning mageveekaladest valmistatud toitudest etnoloog Anu Kannike Eesti Rahva Muuseumist. Lauri Õunapuu juhatusel lauldi laevalaule. Teisel päeval oli kavas jalutuskäik Valma sadamasse, kus sai sõita haabja või kalega, lõunasöögiks pakuti angerjasuppi.¹⁹

Nüüdseks on esimese juubeli seljataha jätanud sügiskooli traditsioon jõudnud toimuda veel paar korda: 11. korda 30. septembril ja 1. oktoobril 2022 Ants Tauli torupillitalus Valgamaal, teemal „Naha ja karvadega“²⁰ ning tänavu järgnes 12. sügiskool 29.–30. septembril 2023 Toosikannu Puhkekeskuses Järvamaal, teemal ”Sõnal olgu sõlm ja jutul jätku“. Lisandunud on võimalus sügiskoolide ettekandeid Tartu ülikooli televisiooni (UTTV) vahendusel järelvaadata. Sügiskoolide senise teekonna võtab metafoorselt kokku Lüganuse vanasõna:

*Kahekuune kaulakandja, kolmekuune kuogab vasta, neljakuune naerab, viiekuune vitsa mõistab, kuuekuune kutsu, seitsmekuune rüömab, kaeksa-kuune koiberdab seinte müöda, üeksäkuune lülib aukujäris, kümnekuune sitapüks, aastane laps räägib ja kõnnib.*²¹

19 <https://www.facebook.com/events/2635222740124817>; <https://folkart.ee/uritused/kultuuriparandi-loovrakenduste-sugiskool-2021/>.

20 <https://sisu.ut.ee/craft/2022-kulo-s%C3%Bcgiskool>.

21 2914N, Lüganuse, Eesti Vanasõnad I, lk 546. <https://www.folklore.ee/rl/pubte/ee/evs/evs1.html>.

Lembe Lahtmaa (s 1971) on lõpetanud Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse eriala (1993) ja kaitsnud Tallinna Pedagoogika-ülikoolis infoteaduse erialal magistrikraadi teemal „Kirjastustegevus Eestis aastatel 1988–1994“ (1996). Ta töötab projektijuhina TÜ Viljandi kultuuriakadeemias ja on alates 2013. aastast olnud ka ajakirja *Studia Vernacula* projektijuht. Teda köidavad reisimine ja lugemine ning ta on Naiskodukaitse Sakala ringkonna tegevliige.

Lembe Lahtmaa. Sandra Urvaku foto.

Madis Rennu (s 1973) on TÜ Viljandi kultuuriakadeemia õppejõud, *Studia Vernacula* kauaaegne toimetuseliige. Magistrikraad etnoloogia erialal Tartu Ülikoolist (2007). Annab rahvusliku käsitöö osakonnas mitmeid iseseisvat teadustööd toetavaid õppeaineid, juhendab seminari- ja lõputöid. Senistes artiklites vaadelnud tänapäeva meeskäsitöö arengut nii kogukondlikus kui tehnoloogilises plaanis.

Madis Rennu. Sandra Urvaku foto.

Pictures from the autumn school

Abstract

This newsreel text opens the 10-year history of the autumn schools of the Heritage Technologies (since 2020 the Creative Applications of Cultural Heritage) of the University of Tartu Viljandi Culture Academy. Each year, a semi-academic event dedicated to some fascinating professional theme has been organised by second-year master's students in different Estonian tourist farms. For example, the most colourful themes have been 'The Creative Hand Heals the Soul' (2015), 'Life Before and After Oil' (2016), 'Born of Fire' (2017). The two-day gatherings, which have been open to all interested parties with pre-registration, have included thematic lectures and presentations, discussions and brainstorming, and practical workshops. Always on the evening of the first day, baptised freshers, that is, master's students who have started their studies, have been treated to the sauna and songs and tunes have sounded. At times, there has been a night hike, which the participants reminisce in detail afterwards. The tradition of the autumn school has not died out and school continues to the present day. In recent years, the autumn school's presentations have been recorded on video on the University of Tartu's online TV channel uttv.ee.